ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κίνας: μια νέα εποχή ευρύτερης στρατηγικής συνεργασίας;

Πτυχιακή Εργασία

Καναβέτα Αναστασία (Ξ2015071)

Επιτροπή Εποπτείας:

Πολίτης Μιχάλης (Αναπληρωτής Καθηγητής)

Καρλάφτη-Μουρατίδη Φωτεινή (ΕΕΔΙΠ)

Περιεχόμενα :

1. Πρόλογος.....σελ.3-4
2. Μετάφρασμα.....σελ.4-18
3. Πρωτότυπο κείμενο.....σελ.18-30
4. Σχολιασμός.....σελ.30-35
5. Βιβλιογραφία.....σελ.36-37

1. Πρόλογος

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία εστιάζει στην μετάφραση από τα γαλλικά στα ελληνικά μιας έρευνας – μελέτης, η οποία εξετάζει εκτενώς τις στρατηγικές και διπλωματικές σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κίνας, με τίτλο: *« Les relations entre l'Union européenne et la Chine: une nouvelle ère de coopération stratégique plus étendue?»,* της συντάκτριας, Anna Saarela. Πρόκειται για μια μελέτη, η οποία επικεντρώνεται σε θέματα διεθνούς εμπορίου και διεθνούς πολιτικής, καθώς η Κίνα θεωρείται σημαντικός στρατηγικός εταίρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις διαφορές και τις αποκλίσεις που μπορεί να εμφανίζουν σε ορισμένους τομείς. Μεταξύ των δυο εταίρων, έχει θεσμοθετηθεί μια διμερής συνεργασία σε φλέγοντα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας, προστασίας του περιβάλλοντος και παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης. Η κινεζική πλευρά προβάλλει ρητά το πάγιο αίτημά της να αναγνωριστεί ως βασικός παράγοντας στην οικονομία της αγοράς, για την οποία έχει υποβάλλει σχετικό αίτημα στην ΕΕ ήδη από το 2003.

Μέσω της μελέτης αυτής προβάλλονται ενδελεχώς και με σαφήνεια ορισμένες νέες κινήσεις-στοιχήματα που καλούνται οι δυο πλευρές να θέσουν σε εφαρμογή, ώστε να διατηρήσουν το πολυμερές εμπορικό σύστημα, σύμφωνα με πιο αυστηρούς κανόνες. Παράλληλα κατευθυντήριο πλάνο είναι η προώθηση των ελεύθερων συναλλαγών, προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις μιας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας. Ο πρόεδρος Σι Τζιπίνγκ προωθεί το φιλόδοξο σκεπτικό του για μια νέα εποχή πραγμάτων μέσω νέων διεθνών εμπορικών και επενδυτικών σχεδίων, με απώτερο στόχο την κατασκευή υποδομών που θα συνδέουν όλο τον κόσμο. Οι υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας και αυτοματισμού σε συνδυασμό με την εξέλιξη της μεταποιητικής βιομηχανίας, αποτελούν κύρια ζητήματα της ατζέντας των μεταρρυθμίσεων του προγράμματος « Made in China 2025».

Ωστόσο, ανάμεσα στις ποικίλες θεματικές ενότητες, το ενδιαφέρον της μετάφρασής μου επικεντρώθηκε *στις ενότητες 1 και 7, στις οποίες γίνεται λόγος για τα νεά στοιχήματα και τις εξελίξεις, άλλα και για την οικονομία και το εμπόριο, αντιστοίχως.* Κεντρικοί άξονες συζήτησης στις παραπάνω θεματικές ενότητες είναι η επισήμανση και η αναφορά των

προκλήσεων που θα αντιμετωπίσει η Κίνα με την εξάπλωσή της σε παγκόσμιο επίπεδο. Καθώς το Πεκίνο επιθυμεί να καθιερώσει μια νέα κανονικότητα εμπνευσμένη από κινεζικά χαρακτηριστικά, καλείται να επωμιστεί παράλληλα το βάρος των ευθυνών που θα επιφέρει αυτή η νέα κανονικότητα. Στη συνέχεια, ο τομέας της οικονομίας και του εμπορίου συνοψίζονται σε ένα πρόγραμμα καταπέλτη, που εγκρίθηκε από το Εθνικό Λαϊκό Συνέδριο (NCP), το 13ο δεκαπενταετές πρόγραμμα της Κίνας, το οποίο στοχεύει τόσο στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη όσο και στην εύρεση μιας ισορροπίας μεταξύ της αγοράς της Κίνας και της εξουσίας που ασκεί η κυβέρνηση στο εμπορικό σύστημα. Τέλος, αναφέρεται μια σειρά οικονομικών εξελίξεων μετά την προσχώρηση της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), καθώς και η σύναψη μιας σειράς συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ).

2. Μετάφρασμα

1. Στοιχήματα και σημαντικές εξελίξεις

- Το μέλλον παραμένει αβέβαιο λόγω των αυξανόμενων εντάσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, του αυξανόμενου προστατευτισμού και της γεωπολιτικής αστάθειας. Αυτή η κατάσταση προσφέρει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κίνα την ευκαιρία να επιδείξουν την κοινή τους βούληση με σκοπό να διατηρήσουν το πολυμερές εμπορικό σύστημα βασισμένο σε κανόνες και να ξεπεράσουν τον προστατευτισμό, προωθώντας παράλληλα τις ελεύθερες συναλλαγές, το οποίο αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τη δημιουργία προϋποθέσεων μιας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας. Μια τέτοια προοπτική θα μπορούσε να ολοκληρώσει επιτυχώς τις διαπραγματεύσεις που είχαν αναβληθεί επί μακρόν, για μια συνολική επενδυτική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας. Η Ένωση ανησυχεί για τις σχέσεις με την Κίνα σε θέματα εμπορικής και επενδυτικής φύσεως, οι οποίες χαρακτηρίζονται όχι μόνο από έλλειψη αμοιβαιότητας και την πρόσβαση στην αγορά, αλλά και από έλλειψη ίσων όρων ανταγωνισμού για τους ξένους επενδυτές στην κινεζική επικράτεια. Καμία

συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί πιθανή εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις.

- Ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ ενίσχυσε γρήγορα την προσωπική του εξουσία και προώθησε την ιδεολογική ενότητα, επιδιώκοντας το όραμα μιας μεγάλης «αναζωογόνησης της Κίνας». Το 2018, εγκρίθηκε ομόφωνα η αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία καθιέρωσε τη «σκέψη του Σι Τζινπίνγκ για έναν σοσιαλισμό με κινεζικά χαρακτηριστικά ενόψει της νέας εποχής» ως μία από τις κατευθυντήριες αρχές του Κόμματος, απονέμοντας αυτή καθαυτή στον εκφραστή της το ίδιο προνομιακό καθεστώς με εκείνο των πατέρων - ιδρυτών του έθνους, του Μάο Τσε Τουνγκ και του Τενγκ Σιαοπίνγκ. Η φιλοδοξία αυτή που βασίζεται στην υλοποίηση της εμβληματικής πρωτοβουλίας του Σι Τζινπίνγκ «One Belt, One Road», ένα διεθνές εμπορικό και επενδυτικό σχέδιο που χρηματοδοτείται από την Κίνα, με στόχο την ανάπτυξη υποδομών και σύνδεσης σε όλο τον κόσμο, συμπεριλήφθηκε επίσης στο Σύνταγμα της χώρας.
- Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν σταμάτησε να επιδεινώνεται στην Κίνα υπό την προεδρία του Σι Τζινπίνγκ. Υπάρχει μια προφανής αντίφαση μεταξύ των επίσημων δηλώσεων της Κίνας και της επιδείνωσης της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα.
- Ως απάντηση στην οικονομική επιβράδυνσή της, η Κίνα επιδιώκει να επιτύχει μια «νέα κανονικότητα», που χαρακτηρίζεται από οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, όλο και περισσότερο επικεντρωμένες στην οικονομική ανάπτυξη των υπηρεσιών και των τεχνολογιών, όπου οι δυνάμεις της αγοράς θα πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο. Ωστόσο, σε αντίθεση με αυτή τη θέση, το στρατηγικό σχέδιο της Κίνας, υπό τον τίτλο: «Made in China 2025» , ενσωματώνει στόχους που αποσκοπούν στην βελτιστοποίηση των βιομηχανικών δομών, θέτοντας συγκεκριμένους στόχους μεριδίου αγοράς για τη δημιουργία εγγυήσεων αυτοδυναμίας. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει ρητές αναφορές σε δέκα τομείς της βιομηχανίας και περιγράφει δέκα βασικά στρατηγικά εργαλεία (όπως οι υποχρεωτικές μεταβιβάσεις τεχνολογίας με αντάλλαγμα την πρόσβαση στην αγορά, τη χρήση επιδοτήσεων και την προσφυγή σε κρατικές επιχειρήσεις) για την επίτευξη αυτών των στόχων. Η ατζέντα μεταρρυθμίσεων περιλαμβάνει έναν στόχο, την ενοποίηση των

κρατικών επιχειρήσεων και την μετατροπή αυτών σε «εθνικούς πρωταθλητές» με σκοπό Να προσφέρουν, ως ηγέτες σε παγκόσμιο επίπεδο, περισσότερο ανταγωνισμό στις αλλοδαπές επιχειρήσεις και τις αγορές.

- Οι μεταρρυθμίσεις διατηρούν «κινεζικά χαρακτηριστικά» και δεν απομακρύνονται ακόμη αρκετά από το σημερινό μοντέλο, όπου το κράτος διαδραματίζει μείζονα ρόλο στην οικονομία και την κοινωνία. Ο μετασχηματισμός της Κίνας πρέπει να στραφεί σε ένα αποδοτικότερο, βασισμένο στην αγορά οικονομικό μοντέλο για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου προβλήματος της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, που δεν αφορά μόνο τον τομέα του χάλυβα, αλλά επεκτείνεται και σε αρκετούς άλλους τομείς. Η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων για τον περιορισμό της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας δεν θα λύσει υποχρεωτικά το πρόβλημα, καθώς η Κίνα έχει μακρά ιστορία μη τηρηθέντων δεσμεύσεων.
- Το Πεκίνο δέχεται ολοένα και περισσότερο ότι η απόκτηση του καθεστώτος «μιας χώρας μείζονος σημασίας» συνοδεύεται από «αντίστοιχες» ευθύνες, δεδομένου ότι η Κίνα διαδραματίζει πλέον ζωτικό ρόλο στην παγκόσμια διακυβέρνηση και στη διεθνή τάξη που βασίζεται στους κανόνες και τον σεβασμό των δεσμεύσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της Ομάδας των Είκοσι, G20. Η Κίνα έχει δείξει την προθυμία της να απομακρυνθεί από την επιδίωξη αυστηρά εθνικών στόχων και να στραφεί σε μια πιο ενεργή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, αυξημένη οικονομική και χρηματοπιστωτική συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του προστατευτισμού, των κλιματικών αλλαγών και μεταναστευτικών κρίσεων, καθώς και την προώθηση της δίκαιης φορολογίας και της επισιτιστικής ασφάλειας. Οι παρατηρήσεις του Σι Τζινπίνγκ σχετικά με τον σεβασμό του ως προς τον ιερό χαρακτήρα των Ηνωμένων Εθνών, την ένταξή του σε έναν πολυπολικό κόσμο και το όραμά του για την οικοδόμηση μιας κοινότητας που έχει υιοθετήσει ένα κοινό μέλλον, δείχνουν οτι η Κίνα είναι αποφασισμένη να αναλάβει σημαντικότερες ευθύνες όσον αφορά το παγκόσμιο πολιτικό και οικονομικό σύστημα.
- Η αποτροπή ώστε η προστασία των στρατηγικών και οικονομικών συμφερόντων να μην εκφυλιστεί με καταστροφικές συγκρούσεις πρέπει να παραμείνει ο κύριος στόχος όλων, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων οικονομιών. Η Κίνα κάνει όλο και πιο πολύ αισθητή την παρουσία της στην Ασία, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη

πολυάριθμες εδαφικές συγκρούσεις με τους γείτονές της. Φοβούμενη την ταχεία κλιμάκωση των εντάσεων στην κορεατική χερσόνησο, η Κίνα απηύθυνε έκκληση στη Βόρεια Κορέα να τερματίσει τις βαλλιστικές και πυρηνικές της δοκιμές στο πλαίσιο ψηφισμάτων που εγκρίθηκαν στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, η Κίνα έχει σταθερά αυξήσει τις οικονομικές πιέσεις στην Πιονγιάνγκ, περιορίζοντας τις εξαγωγές πετρελαίου, χάλυβα και άλλων μετάλλων με προορισμό τη Βόρεια Κορέα και επίσης ανέστειλε τις εισαγωγές άνθρακα που προέρχονταν από τη χώρα αυτή, το 2017.

- Με την ευκαιρία της αιφνιδιαστικής συνάντησης που διεξήχθη μεταξύ του Προέδρου Σι Τζινπίνγκ και του ηγέτη της Βόρειας Κορέας Κιμ Γιόνγκ Ουν από τις 26 έως τις 28 Μαρτίου 2018, οι δύο πλευρές δεσμεύτηκαν εκ νέου, να αναζητήσουν λύση όσον αφορά στο θέμα της αποπυρηνικοποίησης της κορεάτικης χερσονήσου και να εργαστούν για την εξομάλυνση των διμερών τους σχέσεων. Ως ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος και ο μεγαλύτερος προμηθευτής τροφίμων και ενέργειας στη Βόρεια Κορέα, η Κίνα ασκεί επιρροή στο καθεστώς της. Το Πεκίνο συνέχισε να υποστηρίζει την επανάληψη των εξαμερών συνομιλιών, το πολυμερές πλαίσιο που αποσκοπούσε στην αποπυρηνικοποίηση της Βόρειας Κορέας. Ο ηγέτης της Βόρειας Κορέας πραγματοποίησε μια δεύτερη επίσκεψη έκπληξη στον Κινέζο Πρόεδρο στις 8 Μαΐου 2018, ενόψει της Συνόδου Κορυφής μεταξύ Βόρειας Κορέας και Ηνωμένων Πολιτειών στις 12 Ιουνίου 2018.

7.2 Προγράμματα ανάπτυξης και οικονομικές μεταρρυθμίσεις

Στις 8 Δεκεμβρίου 2017, τα 25 μέλη του Πολιτικού Γραφείου του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας διοργάνωσαν μια «σύσκεψη συλλογικής μελέτης» πάνω στις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής για το 2018. Η ετήσια Κεντρική Διάσκεψη για την Οικονομική Εργασία της Κίνας, διεξήχθη από τις 18 έως τις 20 Δεκεμβρίου 2017, με ιδιαίτερη έμφαση στο «σκεπτικό του Σι Τζινπίνγκ για τον σοσιαλισμό με τα κινεζικά χαρακτηριστικά ενόψει της νέας εποχής». Πρόκειται για μια ιδέα περί «ανάπτυξης υψηλής ποιότητας», ισορροπημένη και βιώσιμη, η οποία σχετίζεται με βραδείς μεν, πιο αποτελεσματικούς δε, ρυθμούς ανάπτυξης, που συνοδεύουν την «νέα κανονικότητα».

Το οικονομικό πρόγραμμα του Κόμματος για το 2018 περιλαμβάνει στόχους όπως η εμβάθυνση της μεταρρύθμισης των πτυχών που συνδέονται με την προσφορά, η ενίσχυση των συντελεστών της αγοράς, η μείωση της φτώχειας, η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η προώθηση μιας ισορροπημένης εμπορικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής ενός εθνικού συστήματος θεραπείας μέσω της εγκατάστασής του σε ολόκληρη τη χώρα, καθώς και το φιλόδοξο όραμα της παγκόσμιας συνδετικότητας, μέσω της πρωτοβουλίας «One Belt One Road».

7.2.1 Το 13ο πενταετές πρόγραμμα για την ανάπτυξη της Κίνας

Αντιμετωπίζοντας την οικονομική επιβράδυνση που γνωρίζει η χώρα, το 13ο πενταετές πρόγραμμα για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κίνας 2016-2020 (13ο πενταετές πρόγραμμα), που εγκρίθηκε από το Εθνικό Λαϊκό Συνέδριο (NPC) τον Μάρτιο του 2016 και αποτελεί ένα πρόγραμμα οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων σε ένα σύνολο συγκεκριμένων μέτρων.

Η διαδικασία των οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, η οποία στοχεύει στην επίτευξη μιας μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας χάρη στην «νέα κανονικότητα», χαρακτηρίζεται ως επί το πλείστον από την οικονομική ανάπτυξη προσανατολισμένη στις υπηρεσίες και την τεχνολογία. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, η Κίνα σκοπεύει να διπλασιάσει το ΑΕΠ της καθώς και το κατά κεφαλήν εισόδημα της σε κατοίκους τόσο των αστικών όσο και των αγροτικών περιοχών,σε σύγκριση με το επίπεδο του 2010, έως το 2020.

Σύμφωνα με το 13ο πενταετές πρόγραμμα, η κινεζική κυβέρνηση σχεδιάζει τη συνέχεια της προώθησης της συμμετοχή στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και την εύρεση μιας ισορροπίας μεταξύ του ρόλου της κυβέρνησης και του ρόλου της αγοράς, αφήνοντας το πεδίο ελεύθερο στην αγορά να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην διάθεση των πόρων. Ωστόσο, οι μεταρρυθμίσεις σταδιακά έχουν έχουν κάνει αισθητή την παρουσία των «κινεζικών χαρακτηριστικών» τους, καθώς δίνουν λιγότερη έμφαση από την προβλεπόμενη στις δυνάμεις της αγοράς. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε είναι πολύ διαφορετική από αυτή της «οικονομίας της προσφοράς» που εφαρμόζεται στις χώρες της Δύσης.

Το 13ο πενταετές πρόγραμμα της Κίνας περιλαμβάνει στόχους σχετικούς με την υλοποίηση της πρωτοβουλίας «Made in China 2025», με την προοπτική να καταστήσει την Κίνα μια παγκόσμια βιομηχανική δύναμη. Στον τομέα του βιομηχανικού εκσυγχρονισμού, όπως στην περίπτωση των νέων στρατηγικών βιομηχανιών που αναφέρονται στο πρόγραμμα, οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται στη χρήση προηγμένων τεχνολογιών με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και της ανταγωνιστικότητας της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Το 13ο πενταετές πρόγραμμα προωθεί περαιτέρω τις δραστηριότητες τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης και περιλαμβάνει στόχους που προσβλέπουν στην αύξηση του μεριδίου των δαπανών για την έρευνα και της ανάπτυξης στο ΑΕΠ κατά 2,5% έως το 2020. Το 2017, τα έξοδα της Κίνας για τις δαπάνες της έρευνας και η ανάπτυξη ανήλθαν στο 2,1% του συνολικού ΑΕΠ, σε αντίθεση με τα ποσοστά 2,8% για τις Ηνωμένες Πολιτείες, 2,9% για την Γερμανία και 3,3% για την Ιαπωνία.

7.2.2 «Made in China 2025»

Το πρόγραμμα «Made in China 2025» ήδη από το 2015, αποτελεί ένα κατευθυντήριο πρόγραμμα οικονομικού μετασχηματισμού της Κίνας και εκσυγχρονισμού της μεταποιητικής βιομηχανίας της, το οποίο υλοποιείται σταδιακά. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει σαφείς στόχους σχετικούς με δέκα βιομηχανικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών προηγμένων πληροφοριών, των αυτοματοποιημένων εργαλειομηχανών και της ρομποτικής, του αεροναυπηγικού και αεροναυτικού εξοπλισμού, του εξοπλισμού θαλάσσιας μηχανικής και σκάφη υψηλής τεχνολογίας, του προηγμένου σιδηροδρομικού εξοπλισμού, των ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων και των συμβατών οχημάτων στις νέες πηγές ενέργειας, των ηλεκτρολογικών υλικών, των γεωργικών μηχανημάτων και εξοπλισμών, των νέων υλικών, των βιοφαρμακευτικών προϊόντων και των ιατρικών συσκευών υψηλής απόδοσης. Όσον αφορά αυτές τις βιομηχανίες, το πρόγραμμα στοχεύει στην αντικατάσταση των ξένων προϊόντων με εγχώρια προϊόντα στην κινεζική αγορά και περιλαμβάνει τους «ημιεπίσημους» στόχους, οι οποίοι αφορούν τα εγχώρια μερίδια αγοράς που θα προσφέρουν εγγυήσεις αυτάρκειας. Το πρόγραμμα προβλέπει επίσης δέκα εργαλεία στρατηγικής σημασίας (όπως οι υποχρεωτικές μεταβιβάσεις

τεχνολογίας με αντάλλαγμα την πρόσβαση στην αγορά, τα πρότυπα, η χρήση επιδοτήσεων, η δημοσιονομική πολιτική, οι κρατικές επιχειρήσεις και οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Μια νεότερη έκδοση του χάρτη πορείας «Made in China 2025», η οποία δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2018, περιλαμβάνει αρχικά στόχους που επιτρέπουν στη χώρα να γίνει ο μεγαλύτερος παραγωγός εξοπλισμού στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, του σιδηροδρομικού εξοπλισμού και της παροχής ρεύματος έως το 2025 και ο δεύτερος ή τρίτος παραγωγός σε βιομηχανικούς κλάδους όπως η ρομποτική, ο αυτοματισμός υψηλής ποιότητας και τα νέα ενεργειακά οχήματα έως το 2025. Σύμφωνα με τον υφυπουργό Βιομηχανίας και Τεχνολογίας Πληροφορικής, Σιν Γκουομπίν, η Κίνα έχει ήδη γίνει ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς παγκοσμίως με περισσότερους από 220 τύπους προϊόντων. Η παρέμβαση της κυβέρνησης συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ενίσχυσης και άλλων δράσεων υπερ του προγράμματος «Made in China 2025» θα ανερχόταν σε περισσότερα από 1,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Το ταμείο για επενδύσεις στη βιομηχανία αιχμής (ένα ταμείο με κεφάλαιο 20 δισ. γιουάν, που αντιστοιχεί περίπου σε 2,7 δισ. ευρώ) ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2016 για να διευκολύνει τον εκσυγχρονισμό της μεταποιητικής βιομηχανίας στην Κίνα.

7.2.3 Η εν εξελίξει μεταρρύθμιση των κρατικών επιχειρήσεων

Παρόλο που η Κίνα συνέχισε τις μεταρρυθμίσεις των κρατικών επιχειρήσεων, η δημόσια ιδιοκτησία παραμένει το θεμέλιο της οικονομίας, ενώ είναι μια δευτερεύουσα θέση που παραχωρείται ταυτόχρονα σε διάφορες άλλες μορφές ιδιοκτησίας.Η διαδικασία μεταρρύθμισης των κρατικών επιχειρήσεων έχει μειώσει τον αριθμό των επιχειρήσεων που διαχειρίζεται το κεντρικό κράτος στις 98 επιχειρήσεις, από 117 που ήταν στο παρελθόν και δημιουργεί «εθνικούς πρωταθλητές», ικανούς να μειώσουν τα περιθώρια κέρδους των παγκόσμιων ανταγωνιστών ενώ παράλληλα εξακολουθεί να επωφελείται από την κρατική χρηματοδότηση. Μεταξύ των παραδειγμάτων το 2017, μπορούμε να αναφέρουμε την συγχώνευση δύο από τους κύριους κατασκευαστές κινέζικων αμαξοστοιχιών μεγάλης ταχύτητας, την εταιρεία China South Locomotive and Rolling Stock Corporation, αφενός, και την China CNR Corporation, αφετέρου, οι οποίες κατέχουν αντιστοίχως το 30% και το 18% του μεριδίου της παγκόσμιας αγοράς.

Η νέα εταιρεία, CRRC Corporation Ltd., θα είναι κάτοχος του μεγαλύτερου μεριδίου της παγκόσμιας αγοράς.

Το 2017, οι κεντρικές κρατικές επιχειρήσεις δημιούργησαν περισσότερες από 700 νέες «μικτές» εταιρείες. Σύμφωνα με το Συμβούλιο Υποθέσεων της Κίνας, σήμερα υπάρχουν 150.000 κρατικές επιχειρήσεις σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο. Ο κατάλογος των 500 μεγαλύτερων επιχειρήσεων στον κόσμο που δημιουργήθηκε από τον οργανισμό Fortune το 2016, περιλαμβάνει 103 κινεζικές εταιρείες, 28 από τις οποίες φαίνεται να έχουν οικονομικούς δεσμούς με την κινεζική κυβέρνηση.

Η Κρατική Επιτροπή Εποπτείας και Διοίκησης Περιουσιακών Στοιχείων του Συμβουλίου της Επικρατείας (SASAC), προσπαθεί στην παρούσα φάση να εμβαθύνει στη μεταρρύθμιση των κρατικών επιχειρήσεων, δίνοντας προτεραιότητα στην αναδιάρθρωση των βιομηχανικών τομέων του χάλυβα, του άνθρακα, της ενέργειας και άλλων τομέων όπως το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, ο σιδηρόδρομος, οι τηλεπικοινωνίες, η πολιτική αεροπορία και οι συναφείς βιομηχανίες στον στρατιωτικό τομέα, με στόχο τη διεξαγωγή μεταρρυθμίσεων "μικτής ιδιοκτησίας", ούτως ώστε πολλές κρατικές επιχειρήσεις να λειτουργούν ως ιδιωτικές επιχειρήσεις. Το 2017, οι κρατικές επιχειρήσεις που εποπτεύονται από την SASAC σημείωσαν συνολικά κέρδη ύψους 1,4 τρισεκατομμυρίων γιουάν (περίπου 216,8 δισεκατομμύρια δολάρια), ποσοστό που φθάνει το 15,2% σε σχέση με το 2016.

Ο ιδιωτικός τομέας κυριαρχεί σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς όπως η κλωστοϋφαντουργία, τα τρόφιμα και η συναρμολόγηση για εξαγωγή. Παράλληλα, οι τομείς στρατηγικής σημασίας εξακολουθούν να κυριαρχούνται από μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις (για παράδειγμα ενέργεια, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, μεταφορές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τηλεπικοινωνίες, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη και άμυνα).

7.2.4 Το 13ο πενταετές πρόγραμμα για την ανάπτυξη της ανταλλαγής υπηρεσιών

Το 13ο πενταετές πρόγραμμα για την ανάπτυξη της ανταλλαγής υπηρεσιών (εφεξής «το πρόγραμμα»), μεταξύ άλλων, στοχεύει στην προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προσφοράς στον τομέα της ανταλλαγής υπηρεσιών,χάρη στην βελτιστοποίηση του συστήματος παροχής υπηρεσιών και στην βελτίωση του σχεδίου

πολιτικής, καθώς και χάρη στην ελευθέρωση και διευκόλυνση των επενδύσεων που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών ή προορίζονται για το εξωτερικό. Στοχεύει επίσης στην ενίσχυση της ικανότητας εξαγωγής, ιδίως με την ανάπτυξη νέων τύπων υπηρεσιών, όπως το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο και την εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών, και προβλέπει τη χρήση συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) για την ενίσχυση της θέσης της Κίνας στην αγορά υπηρεσιών σε συγκεκριμένες χώρες.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, η ανάπτυξη του εμπορίου ανταλλαγής υπηρεσιών της Κίνας αντιμετωπίζει προκλήσεις, όπως ο αυξημένος διεθνής ανταγωνισμός, ο προστατευτισμός του εμπορίου και ο επαναπροσδιορισμός των διεθνών κανόνων που σχετίζονται με τις ανταλλαγές υπηρεσιών. Η Κίνα έχει υπογράψει μνημόνια συνεργασίας για το εμπόριο υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου) με πολλές χώρες και περιφέρειες.

Δημοσιονομική και νομισματική πολιτική της Κίνας

Η Κίνα έχει δεσμευτεί να επιδιώξει μια μεταρρύθμιση της συναλλαγματικής ισοτιμίας προσανατολισμένη προς την αγορά, η οποία επιτρέπει μια αμφίδρομη ευελιξία. Στη συνάντηση των υπουργών οικονομικών της ομάδας των G20 υπό την κινεζική προεδρία τον Ιούλιο του 2016, η Κίνα, όπως κι άλλοι εταίροι της G20, δεσμεύτηκαν να αποφύγουν την χρήση ανταγωνιστικής υποτίμησης και να μην ορίσουν ως στόχο συναλλαγματικές ισοτιμίες με ανταγωνιστικούς σκοπούς.

Το Κινεζικό γιουάν, με επίσημη ονομασία ρενμίμπι (CNY, συχνά ονομάζεται RMB) είναι πλήρως μετατρέψιμο για καθημερινές συναλλαγές και μερικώς μετατρέψιμο για ορισμένες κεφαλαιακές συναλλαγές. Από το 2011, όλοι οι κάτοικοι και μη, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το RMB για άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι κινεζικές κανονιστικές αρχές έχουν θέσει αυστηρότερους κανόνες ήδη από την 1η Ιανουαρίου 2018, περιορίζοντας τις αναλήψεις των ιδιωτών στα 100.000 RMB (περίπου 15.530 δολάρια) ετησίως από το εξωτερικό.

Στις 5 Ιανουαρίου 2018, η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας εξέδωσε ανακοίνωση για συνεχή βελτίωση της πολιτικής που σχετίζεται με τις διασυνοριακές συναλλαγές σε RMB και την επιτάχυνση της διευκόλυνσης των επενδύσεων και του εμπορίου, στο πλαίσιο των προσπαθειών για την προώθηση των ξένων επενδύσεων και του εξωτερικού εμπορίου.

Οι διασυνοριακοί κάτοχοι λογαριασμών πρέπει να λάβουν έγκριση από την κινεζική κρατική υπηρεσία συναλλάγματος («State Administration of Foreign Exchange»).

Την 1η Οκτωβρίου 2016, στο καλάθι νομισμάτων του ΔΝΤ, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για να καθορίσει την αξία των τραβηκτικών δικαιωμάτων (ΕΤΔ), το RMB κατέστη ελεύθερα χρησιμοποιήσιμο νόμισμα με τον ίδιο τρόπο όπως το δολάριο των ΗΠΑ (0,58252), το ευρώ (0,38617), το γιεν της Ιαπωνίας (11,900) και η βρετανική λίρα (0,085946), το τρίτο (1.0174) πιο σημαντικό νόμισμα σε αυτό το καλάθι.

Το 2016, όταν ανέλαβε την προεδρία της G20 η Κίνα, ανέφερε ότι προχωρούσε στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και της G20, που αφορούσε τη διάβρωση της βάσης φορολογίας και την μετατόπιση των κερδών (BEPS). Οι κινεζικές αρχές αποφάσισαν να μην πραγματοποιούν ανταλλαγές δηλώσεων BEPS ανά χώρα, για το φορολογικό έτος 2016 στην ανακοίνωση υπ' αριθμόν 46 της φορολογικής διοίκησης του κράτους (SAT) http://www.chinatax.gov.cn/n810341/n810755/c2978830/content.html, που δημοσιεύθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2017. Αν και δεν είναι μέλος του ΟΟΣΑ, η Κίνα είναι ο κύριος συνεργάτης του Οργανισμού από το 2007.

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και ο φόρος εταιρειών (IS) αντιπροσωπεύουν περίπου το 50% των συνολικών φορολογικών εσόδων της Κίνας. Η φορολογική μεταρρύθμιση εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα για τις κινεζικές αρχές και, λόγω της εφαρμογής της μεταρρύθμισης του ΦΠΑ για τις υπηρεσίες, οι φόροι μειώθηκαν κατά περίπου 2 τρισεκατομμύρια RMB (308 δισεκατομμύρια δολάρια) τα τελευταία πέντε χρόνια.

Το 2017, η δομή του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) απλουστεύθηκε περαιτέρω. Προς το παρόν, η Κίνα μεταρρυθμίζει με προσήλωση το φορολογικό καθεστώς αναγνώρισης νομικών προσώπων. Στις 3 Φεβρουαρίου 2018, η Κρατική Φορολογική Αρχή (SAT), παρουσίασε κάποιες διευκρινίσεις σχετικά με την πραγματική ιδιοκτησία στις συμβάσεις προκειμένου να αποφευχθούν οι διπλές φορολογίες και να διευκρινιστεί ο ορισμός του «πραγματικού δικαιούχου», επιτρέποντας τον καθορισμό των μη κατοίκων που πληρούν τις προϋποθέσεις για να επιλεγούν, ώστε να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τις φορολογικές συμβάσεις,

όσον αφορά τα μερίσματα, τους τόκους και τα δικαιώματα εκμετάλλευσης από την Κίνα, με ισχύ έως την 1η Απριλίου 2018.

7.2.5 Η στρατηγική προτεραιότητας στην εργασιακή απασχόληση

Η «στρατηγική προτεραιότητας στην εργασιακή απασχόληση» από την κυβέρνηση καθώς και οι ισχυρότερες πολιτικές για το θέμα της εργασιακής απασχόλησης εφαρμόζονται στη φάση της κινεζικής οικονομικής ανάπτυξης της «νέας κανονικότητας». Η κινεζική κυβέρνηση έχει επίσης ως στόχο την ανάπτυξη της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας.

Στο τέλος του 2017, ο συνολικός αριθμός των ατόμων που έχουν εργασιακή απασχόληση στην Κίνα, ανερχόταν στα 776,4 εκατ. : 424,6 εκατομμύρια σε αστικές περιοχές και 351,8 εκατομμύρια σε αγροτικές περιοχές. Ο συνολικός αριθμός των διακινούμενων εργαζομένων το 2017 ήταν 286,5 εκατ., με μια αύξηση της τάξεως του 1,7% σε σύγκριση με το 2016. Το ποσοστό ανεργίας που παρατηρείται στις αστικές περιοχές, παραμένει γύρω στο 3,9%.

Η μόνη ένωση που επιβάλλεται από το νόμο στην Κίνα, η Ομοσπονδία Συνδικάτων της Κίνας (FCS), υπάρχει σε πολλούς χώρους εργασίας, αλλά οι εκπρόσωποι των συνδικάτων ως επί το πλείστον αναλαμβάνουν τη διαχείριση.

7.3 Η παγκόσμια εμπορική στρατηγική της Κίνας

Παρόλο που η Κίνα έχει συμμετάσχει στο πολυμερές εμπορικό σύστημα σε όλες τις διαστάσεις του, από την προσχώρησή της στον ΠΟΕ το 2001, συμπληρώνει τη συμμετοχή αυτή ιδίως με μια παγκόσμια στρατηγική συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών με στόχο την απελευθέρωση και την διευκόλυνση των επενδύσεων και του εμπορίου σε περιφερειακό, υποπεριφερειακό και διμερές επίπεδο, καθώς και από ένα σύστημα διακανονισμών συνεργασίας. Το 2017, οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της Κίνας καλύπτουν, εκτός από την άμεση γειτονία της, χώρες της Ένωσης των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), τις πιο απομακρυσμένες περιοχές της Λατινικής Αμερικής , την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη. Την ίδια χρονιά, η Κίνα υπέγραψε επίσης συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με τη Γεωργία και τις Μαλδίβες. Έχει επίσης υπογράψει με την Ταϊβάν «ένα πλάισιο συμφωνίας

οικονομικής συνεργασίας», το οποίο ισοδυναμεί με μια συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών.

Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος σε περισσότερες από 120 χώρες και περιφέρειες, που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 80% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

7.3.1 Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

Το πρωτόκολλο για την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ (Δεκέμβριος 2001) έλαβε υπόψη τις νομικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες της κινεζικής οικονομίας σε μεταβατική περίοδο. Αυτές οι ειδικές διατάξεις επέτρεψαν, παραδείγματος χάρη, στα μέλη του ΠΟΕ να παρεκκλίνουν από τους γενικούς κανόνες που προβλέπονται στη συμφωνία αντιντάμπινγκ του ΠΟΕ, καθώς και στη συμφωνία του ΠΟΕ για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα στο πλαίσιο των σχέσεών τους με την Κίνα. Σε αντάλλαγμα, η προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ, υποχρέωσε τη χώρα να προβεί σε τολμηρές μεταρρυθμίσεις και να ελευθερώσει μεγάλα τμήματα της οικονομίας της. Ωστόσο, ορισμένες δεσμεύσεις που ανέλαβε η Κίνα στον ΠΟΕ όσον αφορά το άνοιγμα και την ελευθέρωση της οικονομίας της, προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα πιο προβλέψιμο περιβάλλον για το εμπόριο και τις επενδύσεις στο εξωτερικό, σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, εξακολουθούν να μην πληρούνται μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, οι μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη μείωση της βιομηχανικής πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Το 2017, ο αριθμός των περιοριστικών εμπορικών μέτρων σταθεροποιήθηκε στις μεγαλύτερες οικονομίες και μειώθηκε στον υπόλοιπο κόσμο.

Η Κίνα έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις διαπραγματεύσεις του προγράμματος της Ντόχα για την ανάπτυξη. Κατά την υπουργική μίνι-διάσκεψη του ΠΟΕ, τον Μάρτιο του 2018, η Κίνα επιβεβαίωσε την υποστήριξη της υπέρ του πολυμερούς εμπορικού συστήματος καθώς και υπερ των κοινών προσπαθειών για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των δραστηριοτήτων του ΠΟΕ και τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων για τα εναπομείναντα θέματα της αναπτυξιακής ατζέντας της Ντόχα.

Η Κίνα ήταν ένα από τα πρώτα μέλη του ΠΟΕ που ολοκλήρωσαν τις εθνικές διαδικασίες επικύρωσης της συμφωνίας διευκόλυνσης του εμπορίου, η οποία συνήφθη κατά την υπουργική διάσκεψη στο Μπαλί, το 2013. Η συμφωνία διευκόλυνσης του

εμπορίου τέθηκε σε ισχύ στις 22 Φεβρουαρίου 2017. Περιλαμβάνει διατάξεις που στοχεύουν στην επιτάχυνση της κυκλοφορίας, της ελευθέρωσης και του εκτελωνισμού των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση, και προβλέπει μέτρα που επιτρέπουν την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των άλλων αρμόδιων αρχών, σε ζητήματα περι διευκόλυνσης του εμπορίου, σύμφωνα με την τήρηση των τελωνειακών διαδικασιών.

Στις 28 Δεκεμβρίου 2007, η Κίνα υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην σύμβαση των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών του ΠΟΕ για τις δημόσιες συμβάσεις (ΑΜΡ), αλλά επί του παρόντος διατηρεί την ιδιότητα του παρατηρητή και συνεχίζει να διαπραγματεύεται την ιδιότητα του μέλους στη συμφωνία. Η προσχώρηση της Κίνας στη ΣΔΣ, υπό αμοιβαία αποδεκτές και κατάλληλες συνθήκες, θα έχει μεγάλη σημασία για τον ΠΟΕ και για την παγκόσμια οικονομία.

7.3.2 Η Κίνα και ορισμένες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών

Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις μεταξύ Κίνας, Ιαπωνίας και Δημοκρατίας της Κορέας ξανάρχισαν στις 22 και 23 Μαρτίου 2018, σχεδόν ένα χρόνο μετά τον 12ο κύκλο των διαπραγματεύσεων της 13ης Απριλίου 2017, στο Τόκιο. Οι τρεις συμμετέχοντες αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με θέματα όπως το εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών (τηλεπικοινωνίες και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες) και επενδύσεις. Η τριμερής συμφωνία επενδύσεων τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο 2014. Οι τρεις χώρες συμμετέχουν επίσης σε μια ευρύτερη πρωτοβουλία, με στόχο τη σύναψη μιας περιφερειακής εμπορικής συμφωνίας μεταξύ δεκαέξι χωρών: την πλήρη περιφερειακή οικονομική εταιρική σχέση.

Η Κίνα και η Δημοκρατία της Κορέας υπέγραψαν διμερή συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) τον Ιούνιο 2015. Αυτή η ΣΕΣ καλύπτει περίπου 300 δισεκατομμύρια δολάρια για το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών, η Νότια Κορέα και η Κίνα θα αφαιρέσουν αντίστοιχα 50% και 20% από τις δασμολογικές τους κλάσεις. Σε δέκα χρόνια, η Δημοκρατία της Κορέας και η Κίνα θα ελευθερώσουν το 79% και το 71% των δασμολογικών τους κλάσεων αντιστοίχως. Η συμφωνία προβλέπει, σε διάστημα είκοσι

ετών, τη σταδιακή κατάργηση των περισσότερων εισαγωγικών δασμών μεταξύ της Δημοκρατίας της Κορέας και της Κίνας: 85% για την Κίνα και 91% για την Νότια Κορέα. Η διμερής συμφωνία πέρασε στην επόμενη φάση τον Μάρτιο 2018, με την έναρξη του πρώτου κύκλου των διαπραγματεύσεων για τις υπηρεσίες και τις επενδύσεις, η οποία θα πρέπει να βασίζεται στις υπάρχουσες δεσμεύσεις.

Η συμφωνία της περιφερειακής συνολικής οικονομικής συνεργασίας, θεωρείται η εναλλακτική απάντηση της Κίνας στη συμφωνία εταιρικής σχέσης μεταξύ των χωρών του Ειρηνικού (εφεξής γνωστή ως συνολική και προοδευτική συμφωνία για την εταιρική σχέση μεταξύ των χωρών του Ειρηνικού ή CPTPP). Οι δεκαέξι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών της RCEP, ξεκίνησαν από τις δέκα χώρες ASEAN και τους σημερινούς εταίρους ελεύθερων συναλλαγών της ASEAN (συγκεκριμένα την Αυστραλία, την Κίνα, την Ινδία, την Ιαπωνία, την Νέα Ζηλανδία και την Δημοκρατία της Κορέας) στο διάστημα της συνόδου κορυφής της Ανατολικής Ασίας, που διεξήχθη τον Νοέμβριο 2012. Η υπουργική διάσκεψη της RCEP, διεξήχθη στις 12 Νοεμβρίου 2017, με σκοπό την προετοιμασία της συνάντησης των ηγετών της RCEP, η οποία διοργανώθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2017, ημερομηνία κατά την οποία το σχέδιο συμφωνίας της RCEP (όπως ίσχυσε τον Νοέμβριο του 2017) προσαρτήθηκε στην κοινή δήλωση των δεκαέξι χωρών που συμμετείχαν στη συμφωνία.

Ο κινέζος υπουργός εξωτερικών, ζήτησε κοινές προσπάθειες για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων της RCEP πριν από τα τέλη του 2017 και ανέφερε ότι η RCEP, η CPTPP ή άλλες περιφερειακές ρυθμίσεις αποτελούν πιθανές κατευθύνσεις προς μια μεγαλύτερη ζώνη ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ Ασίας-Ειρηνικού (FTAAP). Ο 21ος γύρος διαπραγματεύσεων της RCEP, πραγματοποιήθηκε από τις 5 έως τις 9 Φεβρουαρίου 2018, στην Ινδονησία. Η 5η υπουργική σύνοδος της RCEP, διεξήχθη από τις 30 Ιουνίου έως την 1η Ιουλίου 2018, στο Τόκιο.

Δεν είναι σαφές εάν η τελική RCEP θα είναι μια εμπορική συμφωνία "νέας γενιάς", αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει δεσμεύσεις μεγαλύτερες αυτών που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Οι διαφορές μεταξύ των συμφωνιών CPTPP και RCEP, πιθανόν να σχετίζονται με την εισαγωγή σε διατάξεις που αφορούν τις κρατικές επιχειρήσεις, στο περιβάλλον και στις δημόσιες συμβάσεις. Οι διατάξεις περί επενδύσεων και

επίλυσης διαφορών ενδέχεται να συμπεριληφθούν στη συμφωνία RCEP, αλλά η έκταση και το πεδίο εφαρμογής των δεσμεύσεων για κυρώσεις, είναι επί του παρόντος άγνωστες.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έπαψαν να αποτελούν μέρος της συμφωνίας CPTPP τον Ιανουάριο του 2017, το μπλοκ των ελεύθερων συναλλαγών της παρούσας συμφωνίας περιλαμβάνει την Αυστραλία, το Μπρουνέι, τον Καναδά, την Χιλή, την Ιαπωνία, την Νέα Ζηλανδία, την Μαλαισία, το Μεξικό, το Περού, την Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ. Η συμφωνία CPTPP ολοκληρώθηκε στην Ιαπωνία, στις 23 Ιανουαρίου 2018 και υπογράφηκε στη Χιλή, στις 8 Μαρτίου 2018. Σύμφωνα με την CPTPP, τουλάχιστον έξι υπογράφουσες χώρες, ή τουλάχιστον οι μισές χώρες που έχουν υπογράψει, πρέπει να εγκρίνουν τη συμφωνία προκειμένου να τεθεί σε ισχύ.

3. Πρωτότυπο Κείμενο

1 Enjeux et évolutions majeurs

• L'avenir reste incertain du fait de la hausse des tensions au niveau mondial, de la montée du protectionnisme et de l'imprévisibilité géopolitique. Cette situation offre à l'Union européenne et à la Chine la possibilité de manifester leur volonté commune de préserver le système commercial multilatéral fondé sur des règles et de venir à bout du protectionnisme, tout en promouvant le libre-échange, qui constitue un outil puissant pour créer les conditions d'une croissance économique durable et de la prospérité. Une telle perspective conclurait de manière heureuse les négociations trop longtemps différées sur un accord d'investissement global entre l'Union européenne et la Chine. L'Union s'inquiète des relations avec la Chine en matière de commerce et d'investissement, qui se caractérisent non seulement par un manque de réciprocité et d'accès au marché, mais aussi par l'absence de conditions de concurrence équitables pour les investisseurs étrangers sur le territoire chinois. Aucun accord de libre- échange (ALE) ne saurait être envisagé avant que les conditions ne soient réunies.

• Le président Xi Jinping a rapidement consolidé son pouvoir personnel et promu l'unité idéologique, poursuivant le rêve d'un grand «rajeunissement de la Chine». En 2018,

une modification de la Constitution a été approuvée à l'unanimité, consacrant la «pensée de Xi Jinping sur un socialisme aux caractéristiques chinoises pour une nouvelle ère» en tant que l'un des principes directeurs du Parti, et conférant par là même à son auteur le même statut privilégié que celui des pères fondateurs de la nation, Mao Zedong et Deng Xiaoping. L'ambition consistant à mettre en œuvre l'initiative phare de Xi Jinping, «Ceinture et route», un projet international de commerce et d'investissement parrainé par la Chine visant à développer des infrastructures et une connectivité dans le monde entier, a également été inscrite dans la Constitution du pays.

- La situation des droits de l'homme n'a cessé de se détériorer en Chine sous la présidence de Xi Jinping. Il existe une contradiction flagrante entre les déclarations officielles de la Chine et la détérioration de la situation des droits de l'homme dans le pays.
- En réponse à son ralentissement économique, la Chine cherche à atteindre une «nouvelle normalité», caractérisée par des réformes économiques et sociales de plus en plus tournées vers la croissance économique des services et des technologies, là où les forces du marché devraient jouer un rôle décisif. Cependant, à l'opposé de cette prise de position, le plan directeur de la Chine, intitulé «Made in China 2025», intègre des objectifs visant à optimiser les structures industrielles en déterminant des objectifs de part du marché spécifiques afin de créer des garanties d'autosuffisance. Ce plan comporte des références explicites à dix secteurs industriels et décrit dix outils stratégiques essentiels (comme les transferts de technologie forcés en échange d'accès au marché, l'usage de subventions et le recours aux entreprises d'État) pour atteindre ces objectifs. Le programme de réforme comprend un objectif de consolidation des entreprises d'État pour en faire des «champions nationaux» en vue d'offrir ,en tant que chefs de file mondiaux, davantage de concurrence aux entreprises et aux marchés étrangers.
- Les réformes conservent des «caractéristiques chinoises» et ne sont pas encore suffisamment éloignées du modèle actuel, où l'État joue un rôle majeur dans l'économie et la société. La transformation de la Chine doit se tourner vers un modèle économique plus efficace et reposant davantage sur le marché pour faire face à son problème croissant de surcapacité,

qui ne concerne pas seulement le secteur de l'acier, mais s'étend à plusieurs autres secteurs. La

mise en œuvre des réformes destinées à limiter la surcapacité ne résoudra pas forcément ce problème, car la Chine a derrière elle une longue histoire d'engagements non tenus.

- Pékin accepte de plus en plus de reconnaître que l'obtention du statut de «pays majeur» s'accompagne des responsabilités «correspondantes», dans la mesure où la Chine joue maintenant un rôle crucial dans la gouvernance mondiale, l'ordre international fondé sur des règles et le respect des engagements pris dans le cadre du G20. La Chine a manifesté sa volonté de s'éloigner de la poursuite d'objectifs strictement nationaux et de se tourner vers une politique étrangère et de sécurité plus active, vers une coopération économique et financière accrue au niveau mondial, vers la lutte contre le terrorisme et le protectionnisme, les changements climatiques et les crises migratoires, ainsi que vers la promotion d'une fiscalité équitable et de la sécurité alimentaire. Les remarques de Xi Jinping concernant le respect du caractère sacré des Nations unies, son adhésion à un monde multipolaire et sa vision de la construction d'une communauté dotée d'un avenir commun indiquent que la Chine est déterminée à assumer des responsabilités plus importantes dans le système politique et économique mondial.
- Empêcher que la protection des intérêts stratégiques et économiques ne dégénère en conflits désastreux doit demeurer l'objectif principal de chacun, y compris des grandes économies. La Chine s'affirme de plus en plus en Asie, et de nombreux conflits territoriaux sont en cours avec ses voisins. Dans la crainte d'une rapide escalade des tensions dans la péninsule coréenne, la Chine a enjoint à la Corée du Nord de mettre un terme à ses essais balistiques et nucléaires dans le cadre de résolutions adoptées au sein des Nations unies. En outre, la Chine a constamment augmenté les pressions économiques qu'elle exerce sur Pyongyang, limitant les exportations de pétrole, d'acier et d'autres métaux à destination de la Corée du Nord, et a également suspendu ses importations de charbon en provenance de ce pays en 2017.
- À l'occasion de la réunion imprévue qui s'est tenue du 26 au 28 mars 2018 entre le président chinois Xi Jinping et le dirigeant nord-coréen Kim Jong-Un, les deux parties se sont de nouveau engagées à chercher une solution en ce qui concerne la dénucléarisation

de la péninsule coréenne, et à œuvrer à la normalisation de leurs relations bilatérales. En tant que premier partenaire commercial et principal fournisseur de la Corée du Nord en matière d'alimentation et d'énergie, la Chine exerce une influence sur le régime de celle-ci. Pékin a continué de plaider en faveur de la reprise des pourparlers à six, le cadre multilatéral visant à dénucléariser la Corée du Nord. Le dirigeant nord-coréen a effectué une deuxième visite surprise au président chinois le 8 mai 2018, en prévision du sommet entre la Corée du Nord et les États- Unis, le 12 juin 2018.

7.2 Programmes de développement et réformes économiques

Le 8 décembre 2017, les 25 membres du Politburo du parti communiste chinois ont organisé une «séance d'étude collective» sur les priorités de la politique économique pour 2018. La Conférence centrale annuelle sur le travail économique de la Chine s'est tenue du 18 au 20 décembre 2017, avec un accent mis sur la «pensée de Xi Jinping sur un socialisme aux caractéristiques chinoises pour une nouvelle ère», un concept de «développement de haute qualité», équilibré et durable, qui se rapporte à une croissance plus lente, mais plus efficace, accompagnant la «nouvelle normalité».

Le programme économique du Parti pour 2018 comprend des objectifs tels que l'approfondissement de la réforme des aspects liés à l'offre, la stimulation des acteurs du marché, la réduction de la pauvreté, la lutte contre le changement climatique, la promotion d'un commerce équilibré, y compris la mise en œuvre d'un système de traitement national avant établissement à l'échelle du pays, et la vision ambitieuse d'une connectivité mondiale, y compris l'initiative «Ceinture et route».

7.2.1 Le 13e plan quinquennal pour le développement de la Chine

Face au ralentissement économique que connaît le pays, le 13e plan quinquennal pour le développement économique et social de la Chine 2016-2020 (13e plan quinquennal), approuvé par le CNP en mars 2016, traduit le programme de réformes économiques et sociales en un ensemble de mesures concrètes.

Le processus de réformes économiques et sociales, qui vise à atteindre une plus grande efficacité grâce à la «nouvelle normalité», se caractérise par une croissance économique

davantage orientée vers les services et la technologie. Conformément au plan, la Chine a l'intention de doubler son PIB ainsi que le revenu par habitant des résidents des zones tant urbaines que rurales par rapport à leur niveau de 2010, d'ici à 2020.

Conformément au 13e plan quinquennal, le gouvernement chinois prévoit de continuer à encourager la participation du secteur privé ainsi qu'à trouver un équilibre entre le rôle du gouvernement et celui du marché, en laissant le marché jouer le rôle décisif dans l'allocation des ressources. Cependant, les réformes ont peu à peu laissé transparaître leurs «caractéristiques chinoises», car elles accordent moins d'importance que prévu aux forces du marché. L'approche adoptée est bien différente de celle de «l'économie de l'offre» pratiquée dans les pays occidentaux.

Le 13e plan quinquennal de la Chine intègre des objectifs relatifs à la mise en œuvre de l'initiative «Made in China 2025», en vue de faire de la Chine une puissance industrielle mondiale. Dans le domaine de la modernisation industrielle comme dans celui des nouvelles industries stratégiques énumérées dans le plan, les réformes sont axées sur l'utilisation de technologies avancées afin d'accroître la valeur ajoutée et la compétitivité de l'industrie manufacturière.

Le 13e plan quinquennal encourage en outre les activités de recherche et de développement technologiques et comprend des objectifs visant à augmenter la part des dépenses en matière de recherche et développement dans le PIB de 2,5 % d'ici 2020. En 2017, les dépenses de la Chine en matière de recherche et développement s'élevaient à 2,1 % du PIB total, contre 2,8 % pour les États-Unis, 2,9 % pour l'Allemagne et 3,3 % pour le Japon.

7.2.2 «Made in China 2025»

Le plan «Made in China 2025» de 2015, un plan directeur de transformation économique de la Chine et de modernisation de son industrie manufacturière, est progressivement mis en œuvre. Le plan établit des objectifs explicites pour dix secteurs industriels, à savoir les technologies de l'information avancées, les machines-outils automatisées et la robotique, le matériel aérospatial et aéronautique, les équipements d'ingénierie maritime et les navires de haute technologie, le matériel ferroviaire de pointe, les véhicules économes en énergie et à énergies nouvelles, les équipements électriques, les machines et le matériel agricoles,

les nouveaux matériaux, les produits biopharmaceutiques et les appareils médicaux de haute performance.

S'agissant de ces industries, le plan vise à remplacer les produits étrangers par des produits nationaux sur le marché chinois, et comprend des objectifs «semi- officiels» concernant les parts de marché intérieur qui offriraient des garanties en matière d'autosuffisance. Le plan prévoit également dix outils stratégiques essentiels (comme les transferts forcés de technologie en échange d'accès au marché, les normes, l'usage de subventions, la politique financière, les entreprises d'État et les partenariats public-privé) pour atteindre les objectifs poursuivis.

Une version actualisée de la feuille de route «Made in China 2025», publiée en janvier 2018, comporte des objectifs devant permettre au pays de devenir le premier producteur mondial de matériel de télécommunication, ferroviaire et d'alimentation électrique d'ici 2025, et le deuxième ou troisième producteur dans des secteurs industriels tels que la robotique, l'automatisation haut de gamme et les véhicules à énergies nouvelles d'ici 2025. Selon le vice-ministre de l'industrie et des technologies de l'information, Xin Guobin, la Chine est déjà devenue l'un des plus grands producteurs mondiaux de plus de 220 types de produits. L'intervention du gouvernement ainsi que son soutien financier et sous d'autres formes en faveur du plan «Made in China 2025» s'élèverait à plus de 1,5 milliard d'USD. Le fonds pour l'industrie de pointe (un fonds doté de 20 milliards de RMB, soit environ 2,7 milliards d'euros) a été créé en juin 2016pour faciliter la modernisation de l'industrie manufacturière en Chine.

7.2.3 La réforme en cours des entreprises d'État

Bien que la Chine ait poursuivi ses réformes des entreprises d'État, la propriété publique demeure le fondement de l'économie, une place secondaire étant parallèlement accordée à diverses autres formes de propriété. Le processus de réforme des entreprises d'État a réduit le nombre d'entreprises administrées par l'État central à 98, contre 117 auparavant, et crée des «champions nationaux» capables d'abaisser les marges de profit des concurrents mondiaux tout en continuant de bénéficier d'un financement de l'État. L'on peut citer, parmi les exemples en 2017, la fusion de deux des principaux constructeurs de trains à

grande vitesse chinois, China South Locomotive and Rolling Stock Corporation, d'une part, et China CNR Corporation, d'autre part, qui détenaient respectivement 30 % et 18 % des parts du marché mondial. La nouvelle société, CRRC Corporation Ltd., détiendrait de loin la plus grande part du marché mondial.

En 2017, les entreprises d'État centralisées avaient mis en place plus de 700 nouvelles sociétés «mixtes». Selon le Conseil des affaires de l'État de la Chine, il existe actuellement 150 000 entreprises d'État aux niveaux central et local. La liste des 500 plus grandes entreprises au monde établie par l'organisation Fortune en 2016 comprend 103 sociétés chinoises, dont 28 semblent présenter des liens financiers avec le gouvernement chinois.

La commission d'administration et de supervision de biens publics (SASAC) tente actuellement d'approfondir la réforme des entreprises d'État, accordant la priorité à la restructuration des secteurs industriels de l'acier, du charbon, de l'énergie et d'autres secteurs tels que ceux du pétrole, du gaz, du rail, des télécommunications, de l'aviation civile et des industries liées au domaine militaire, dans le but de mener des réformes de «propriété mixte», de sorte que de nombreuses entreprises d'État fonctionnent comme des entreprises privées. En 2017, les entreprises d'État supervisées par la SASAC ont réalisé des bénéfices totaux de 1,4 billion de RMB (environ 216,8 milliards d'USD), un chiffre en hausse de 15,2 % par rapport à 2016.

Le secteur privé domine certains secteurs industriels tels que le textile, l'alimentation et l'assemblage pour l'exportation. Parallèlement, les secteurs d'importance stratégique restent dominés par de grandes entreprises d'État (par exemple, les secteurs de l'énergie, des services collectifs, des transports et des services financiers, des télécommunications, de l'éducation, des soins de santé et de la défense).

7.2.4 Le 13e plan quinquennal pour le développement des échanges de services

Le 13e plan quinquennal pour le développement des échanges de services (ci-après, «le plan») a entre autres pour objectif de promouvoir des réformes structurelles de l'offre dans le secteur des échanges de services grâce à l'optimisation du système permettant de fournir des services et à

l'amélioration du cadre d'action, ainsi que grâce à la libéralisation et à la facilitation des investissements liés à la prestation de services ou destinés à l'étranger. Il vise également à renforcer la capacité d'exportation, notamment par le développement de nouveaux types de services, comme le commerce électronique transfrontalier et l'externalisation des services, et envisage un recours à des accords de libre-échange (ALE) pour renforcer la position de la Chine sur le marché des services dans des pays spécifiques.

Selon le plan, la croissance du commerce des services chinois est confronté à des défis tels que l'accroissement de la concurrence internationale, le protectionnisme commercial et la redéfinition des règles internationales relatives aux échanges de services. La Chine a signé des protocoles d'accord de coopération en matière de commerce de services (y compris électronique) avec plusieurs pays et régions.

Politiques budgétaires et monétaires de la Chine

La Chine s'est engagée à poursuivre une réforme du taux de change axée sur le marché qui permet une flexibilité à double sens. Lors de la réunion des ministres des finances du G20 sous présidence chinoise, en juillet 2016, la Chine, tout comme d'autres partenaires du G20, s'est engagée à s'abstenir de recourir à toute dévaluation compétitive et à ne pas fixer d'objectif de taux de change à des fins concurrentielles.

Le yuan renminbi (CNY, souvent appelé RMB) est pleinement convertible pour les opérations courantes et en partie convertible pour certaines opérations en capital. Depuis 2011, tous les résidents et non-résidents peuvent utiliser le RMB pour des investissements directs étrangers. Les autorités de régulation chinoises ont renforcé les règles, avec effet au 1er janvier 2018, limitant les retraits des particuliers à 100 000 RMB (environ 15 530 USD) par an depuis l'étranger.

Le 5 janvier 2018, la Banque populaire de Chine a publié une communication sur l'amélioration continue de la politique relative aux opérations transfrontalières en RMB et l'accélération de la facilitation des investissements et des échanges commerciaux, dans le cadre des efforts visant à favoriser les investissements étrangers et le commerce extérieur. Les détenteurs de comptes transfrontaliers doivent obtenir l'approbation du fonds souverain chinois («State Administration of Foreign Exchange»).

Le 1er octobre 2016, dans le panier de devises du FMI servant à fixer la valeur des droits de tirage spéciaux (DTS), le RMB est devenu une devise librement utilisable au même titre que le dollar des États-Unis (0,58252), l'euro (0,38617), le yen japonais (11,900) et la livre sterling (0,085946), constituant la troisième (1,0174) devise la plus importante de ce panier.

En 2016, lorsqu'elle a assumé la présidence du G20, la Chine a indiqué qu'elle progressait au sujet de la mise en œuvre du plan d'action de l'OCDE et du G20 concernant l'érosion de la base d'imposition et le transfert des bénéfices (BEPS). Les autorités chinoises ont décidé de ne pas effectuer d'échanges des déclarations BEPS pays par pays de l'année fiscale 2016 dans l'annonce nº 46 de l'administration fiscale d'État (SAT)http://www.chinatax.gov.cn/n810341/n810755/c2978830/content.html publiée le 19 décembre 2017. Bien qu'elle ne soit pas membre de l'OCDE, la Chine est le principal partenaire de l'Organisation depuis 2007.

La taxe sur la valeur ajoutée (TVA) et l'impôt sur les sociétés (IS) comptent pour environ 50 % de l'ensemble des recettes fiscales de la Chine. La réforme fiscale demeure une priorité pour les autorités chinoises et, du fait de la mise en œuvre de la réforme de la TVA sur les services, les taxes ont été réduites d'environ 2 billions de RMB (308 milliards d'USD) au cours des cinq dernières années.
En 2017, la structure de la taxe sur la valeur ajoutée (TVA) a fait l'objet d'une nouvelle simplification. É l'heure actuelle, la Chine réforme notamment son régime d'identification fiscale pour les personnes morales. Le 3 février 2018, la SAT a donné des précisions concernant la propriété effective dans les conventions en vue d'éviter les doubles impositions afin de clarifier la définition de «bénéficiaire effectif» permettant de déterminer les non-résidents éligibles à bénéficier des avantages découlant des conventions fiscales, concernant les dividendes, intérêts et redevances provenant de Chine, avec effet au 1er avril 2018.

7.2.5 La stratégie de la priorité à l'emploi

La «stratégie de la priorité à l'emploi» du gouvernement ainsi que des politiques de l'emploi plus énergiques s'appliquent à la phase de la croissance économique chinoise de «nouvelle normalité». Le gouvernement chinois a également pour objectif de développer l'enseignement et la formation professionnelle ainsi que d'améliorer la protection sociale.
À la fin de l'année 2017, le nombre total de personnes employées en Chine atteignait 776,4 millions: 424,6 millions dans les zones urbaines et 351,8 millions dans les zones rurales. Le nombre total de travailleurs migrants en 2017 était de 286,5 millions, soit une hausse de 1,7 % par rapport à 2016. Le taux de chômage enregistré dans les zones urbaines se maintient autour de 3,9 %.
L'unique syndicat mandaté par la loi en Chine, la Fédération des syndicats de Chine (FCS), est présent sur de nombreux lieux de travail, mais les représentants syndicaux sont largement assujettis à la direction.

7.3 Stratégie commerciale mondiale de la Chine

Bien que la Chine prenne part au système de commerce multilatéral dans toutes ses dimensions depuis son adhésion à l'OMC, en 2001, elle complète notamment cette participation par une stratégie globale d'accords de libre-échange visant à libéraliser et à faciliter l'investissement et le commerce aux niveaux régional, sous- régional et bilatéral, ainsi que par un système d'arrangements de coopération. En 2017, les accords de libre-échange de la Chine couvraient, outre son voisinage immédiat, comme les pays de l'Association des nations de l'Asie du Sud-Est (ASEAN), les régions plus lointaines que sont l'Amérique latine, l'Asie centrale et l'Europe. Cette même année, la Chine a également signé des accords de libre- échange avec la Géorgie et les Maldives. Elle a en outre conclu un «accord-cadre de coopération économique» avec Taïwan, qui équivaut à un accord de libre- échange.
La Chine est le premier partenaire commercial de plus de 120 pays et régions, qui représentent plus de 80 % du PIB mondial.

7.3.1 L'Organisation mondiale du commerce

Le protocole d'adhésion de la Chine à l'OMC (décembre 2001) tenait compte des particularités juridiques et économiques de l'économie chinoise en transition. Ces dispositions spécifiques ont permis aux membres de l'OMC, par exemple, de dévier des règles générales prévues dans l'accord antidumping de l'OMC ainsi que dans l'accord sur les subventions et les mesures compensatoires de l'OMC dans le cadre de leurs relations avec la Chine.

En retour, l'adhésion de la Chine à l'OMC exigeait que le pays entreprenne des réformes audacieuses et libéralise d'importantes parties de son économie. Et

pourtant, un certain nombre d'engagements pris par la Chine auprès de l'OMC en ce qui concerne l'ouverture et la libéralisation de son économie afin d'offrir un environnement plus prévisible pour le commerce et l'investissement étranger, conformément aux règles de l'OMC, ne sont toujours pas respectés à l'heure actuelle. Selon la Banque mondiale, les réformes visant à réduire les surcapacités industrielles doivent encore être menées à terme. En 2017, le nombre de mesures commerciales restrictives s'est stabilisé dans les plus grandes économies et a diminué dans le reste du monde.

La Chine a joué un rôle actif dans les négociations du programme de Doha pour le développement. Lors de la mini-conférence ministérielle de l'OMC qui a eu lieu en mars 2018, la Chine a réaffirmé son soutien au système commercial multilatéral et aux efforts conjoints pour garantir le bon fonctionnement des activités de l'OMC et poursuivre les négociations sur les thèmes du programme de Doha pour le développement restant à aborder.

La Chine a été l'un des premiers membres de l'OMC à avoir achevé ses procédures nationales de ratification de l'accord sur la facilitation des échanges qui a été conclu à la conférence ministérielle de Bali, en 2013. L'accord sur la facilitation des échanges est entré en vigueur le 22 février 2017. Il comporte des dispositions destinées à accélérer le mouvement, la mainlevée et le dédouanement des marchandises, y compris des marchandises en transit, et prévoit des mesures permettant de mettre en place une coopération effective entre les autorités douanières et les autres autorités compétentes sur les questions de facilitation des échanges et de respect des procédures douanières.

Le 28 décembre 2007, la Chine a déposé une demande d'adhésion à l'accord plurilatéral de l'OMC sur les marchés publics (AMP), mais elle conserve pour l'instant son statut

d'observateur et continue de négocier son adhésion à l'accord. L'adhésion de la Chine à l'AMP dans des conditions mutuellement acceptables et appropriées serait d'une grande importance pour l'OMC et pour l'économie mondiale.

7.3.2 La Chine et certains accords de libre-échange

Les négociations commerciales entre la Chine, le Japon et la République de Corée ont repris les 22 et 23 mars 2018, près d'un an après le 12e cycle de négociations du 13 avril 2017 à Tokyo. Les trois participants ont échangé leurs points de vue sur des questions telles que le commerce des biens, des services (télécommunications et services financiers) et des investissements. L'accord d'investissement trilatéral est entré en vigueur en mai 2014. Les trois pays participent également à une initiative plus large visant à conclure un accord commercial régional entre seize pays: le partenariat économique intégral régional.

La Chine et la République de Corée ont signé un ALE bilatéral en juin 2015. Cet ALE englobe environ 300 milliards d'USD en matière de commerce de biens et de services. Lors de l'entrée en vigueur de l'ALE, la Corée du Sud et la Chine supprimeront respectivement 50 % et 20 % de leurs lignes tarifaires. En dix ans, la République de Corée et la Chine libéraliseront respectivement 79 % et 71 % de leurs lignes tarifaires. L'accord prévoit, en l'espace de vingt ans, la suppression progressive de la majeure partie des droits de douane entre la République de Corée et la Chine en matière d'importation: 85 % pour la Chine et 91 % pour la Corée du Sud. L'accord bilatéral est entré dans la phase suivante en mars 2018 avec le lancement du premier cycle de négociations sur les services et l'investissement, qui devrait s'appuyer sur les engagements existants.

L'accord de partenariat économique intégral régional est considéré comme la réponse alternative de la Chine à l'accord de partenariat transpacifique (désormais dénommé accord de partenariat transpacifique global et progressiste, ou CPTPP). Les négociations à seize sur l'accord de libre-échange du RCEP ont été lancées par les dix pays de l'ASEAN et les partenaires actuels de l'accord de libre-échange de l'ASEAN (à savoir l'Australie, la Chine, l'Inde, le Japon, la Nouvelle-Zélande et la République de Corée) en marge du sommet de l'Asie orientale tenu en novembre 2012. La conférence ministérielle du RCEP s'est tenue le 12 novembre 2017 dans le but de préparer la réunion des dirigeants du RCEP

organisée le 14 novembre 2017, date à laquelle le projet d'accord du RCEP (tel qu'existant en novembre 2017) a été annexé à la déclaration commune des seize pays participant à l'accord.

Le ministre chinois des affaires étrangères avait demandé que des efforts conjoints soient déployés afin de conclure les négociations du RCEP avant la fin de l'année 2017 et a déclaré que le RCEP, le CPTPP ou d'autres arrangements régionaux représentent des voies possibles vers une plus vaste zone de libre- échange Asie-Pacifique (FTAAP). Le 21e cycle de négociations du RCEP s'est déroulé du 5 au 9 février 2018 en Indonésie. La 5e réunion ministérielle du RCEP s'est tenue du 30 juin au 1er juillet 2018 à Tokyo.

L'on ne sait pas si le RCEP final sera un accord commercial de «nouvelle génération», mais il devrait contenir des engagements allant au-delà de ceux pris dans le cadre de l'OMC. Les différences entre le CPTPP et le RCEP porteront probablement sur l'insertion de dispositions consacrées aux entreprises d'État, à l'environnement et aux marchés publics. Des dispositions relatives à l'investissement et au règlement des différends sont vraisemblablement incluses dans l'accord de RCEP, mais l'ampleur et la portée des engagements en matière de sanctions ne sont pour l'instant pas connus.

Les États-Unis ayant renoncé à faire partie du CPTPP en janvier 2017, le bloc de libre-échange de cet accord comprend l'Australie, Brunei, le Canada, le Chili, le Japon, la Nouvelle-Zélande, la Malaisie, le Mexique, le Pérou, Singapour et le Vietnam. Le CPTPP a été conclu au Japon le 23 janvier 2018, et signé au Chili le 8 mars 2018. Conformément au CPTPP, au moins six pays signataires, ou au moins la moitié des pays signataires, doivent ratifier l'accord pour que celui-ci entre en vigueur.

4. Σχολιασμός

Το κείμενο προς μετάφραση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, έπειτα από εκτενή έρευνα σε κείμενα εξωτερικής πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επικεντρώθηκε στις σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κίνας. Πρόκειται για μια μελέτη της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικών Πολιτικών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της οποίας η συντάκτρια, Anna Saarela, αναλύει ενδελεχώς την εταιρική σχέση μεταξύ Ευρωπαϊκής

Ένωσης και Κίνας, τονίζοντας τη στρατηγική σημασία της συνεργασίας τους, σε τομείς που κυμαίνονται από τις επενδύσεις και τις μεταφορές έως τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Η Κίνα υιοθετεί επί του παρόντος νέους προσανατολισμούς, εμπνευσμένους από τη σκέψη του Σι Τζίνπιγκ με απώτερο σκοπό έναν σοσιαλισμό με κινεζικά χαρακτηριστικά για μια «νέα εποχή» (une nouvelle ère). Ουσιαστικά, η αποφασιστική μετάβαση της Κίνας προς μια κατεύθυνση που σταδιακά θα οδηγήσει σε μια πιο βιώσιμη ανάπτυξη, θα ωφελήσει τόσο την ίδια την Κίνα όσο και τον υπόλοιπο κόσμο. Οι νέοι μηχανισμοί και τα μεταρρυθμιστικά προγράμματα που οδηγούν σταδιακά στην ανάπτυξη αποτέλεσαν τις θεματικές της μετάφρασης, η οποία περιστοιχίζεται από : τη θεματική ενότητα 1 «Στοιχήματα και σημαντικές εξελίξεις» (Enjeux et évolutions majeurs) και την θεματική ενότητα 7 «Οικονομία και Εμπόριο» (Economie et commerce) μέχρι την υποενότητα 7.3.2 «Η Κίνα και ορισμένες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών» (La Chine et certains accords de libre-échange).

Στα συγκεκριμένα χωρία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη δήλωση του Προέδρου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ότι, «η αγορά θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο», ωστόσο η δημόσια ιδιοκτησία παραμένει η ραχοκοκαλιά της κινεζικής οικονομίας και πρέπει να αναληφθούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των βασικών αιτίων της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας σε διάφορους τομείς της βιομηχανίας. Η πρωτοβουλία «One Belt, One Road», αποτελεί το εμβληματικό πρόγραμμα για τη διεθνή συνδετικότητα και την υποδομή, η οποία κυριαρχείται από κινεζικές κρατικές επιχειρήσεις.

Στο κείμενο αφετηρίας αναλύονται με σαφήνεια οι προαναφερθείσες δράσεις και πρωτοβουλίες, με αποτέλεσμα να μην δημιουργούνται έντονα μεταφραστικά προβλήματα και παρανοήσεις κατά τη διαδικασία σύνταξης του κειμένου αφίξεως. Παρόλα αυτά, ευδιάκριτες είναι οι μακροσκελείς προτάσεις του. Αυτό το χαρακτηριστικό πιθανόν δημιουργεί μια εν μέρει δυσκολία στην απόλυτη κατανόηση των προς μετάφραση πληροφοριών. Ωστόσο, η σωστή επιλογή σημείων στίξης και ο χωρισμός των προτάσεων, βοήθησαν στην αντιμετώπιση της ανωτέρω δυσκολίας αποφεύγοντας πιθανές διαστρεβλώσεις του νοήματος ή παραλείψεις (από το κείμενο-αφετηρίας στο κείμενο-αφίξεως). Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί, ότι χρησιμοποιήθηκαν μεταφραστικές τακτικές οι οποίες συμβαδίζουν με το κεφάλαιο «Η έννοια του πολιτισμού και της

πολιτισμικής ιδιαιτερότητας» του βιβλίου της Christiane Nord (σελ. 82-85), όπου κατά τον Vermeer, η διαπολιτισμική δράση ή επικοινωνία, λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός πολιτισμού, δηλαδή τα **«πολιτισμήματα»**. «Πολιτίσμημα είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο ενός πολιτισμού Χ που θεωρείται ουσιώδες από τα μέλη του και το οποίο, σε σύγκριση με ένα αντίστοιχο κοινωνικό φαινόμενο του πολιτισμού Υ, αποδεικνύεται ιδιαιτερότητα του πολιτισμού Χ» (Vermeer & Witte από Nord, 1997/2014, σελ. 85). Παραδείγματος χάριν, ο όρος «développement de haute qualité» της γαλλικής, αποδόθηκε στην ελληνική ως «ανάπτυξη υψηλής ποιότητας», επεξηγείται όμως περαιτέρω στο μετάφρασμα ως «όρος που συνοψίζει τις ανάγκες για βιώσιμη ανάπτυξη», προκειμένου να είναι πιο κατανοητό το νόημα που εκφράζει ο συγκεκριμένος όρος, διότι μπορεί μεν να υπάρχει αντιστοιχία στη μετάφραση, αλλά η έννοια του όρου στην ελληνική χρειάζεται μια παραπάνω εξήγηση. Εδώ θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αντιμετωπίσαμε ένα **διαγλωσσικό πρόβλημα** (Κελάνδριας, 2016), για την αντιμετώπιση του οποίου χρειάστηκε περαιτέρω έρευνα.

Ανάμεσα στις πολυάριθμες προκλήσεις και τις απαιτητικές πτυχές του κειμένου αφετηρίας, φαίνεται να είναι και το «χρέος» του εκάστοτε μεταφραστή να εξυπηρετεί με τον κατάλληλο τρόπο την σκοπιμότητα και την διακειμενικότητα του κειμένου, ώστε να αποδίδεται ένα πλήρες νόημα που να ταιριάζει με το περικείμενο. Σύμφωνα με το κεφάλαιο «Form and function in the translation of the sacred and sensitive text», του βιβλίου των Hatim και Mason (σελ. 111-113), οφείλουμε να εφαρμόσουμε την στρατηγική ενοποίησης της μετάφρασης (unified translation strategy), προκειμένου να βγει ένα ενιαίο νόημα χωρίς κενά, για αυτό το λόγο ορισμένοι όροι πρέπει να προσαρμόσουν την σημασία τους στα δεδομένα του κειμένου ακόμα κι αν αυτή η σημασία που θα λάβουν, έρχεται σε αντίθεση με τον τρόπο που μεταφράζονται συνήθως. Επομένως, ο όρος «protocoles d'accords» της γαλλικής, εν προκειμένω, μεταφράστηκε στην ελληνική ως «μνημόνια συνεργασίας», διότι σχετίζεται με οικονομικά ζητήματα διεθνούς δικαίου και ακολουθείται από την λέξη «coopération», ειδάλλως θα μεταφραζόταν ως «μνημόνιο συμφωνίας». Επιπλέον, με την ίδια λογική αποδόθηκαν φράσεις όπως : «en prévision», η οποία δεν διαθέτει κατά λέξη μετάφραση και παραπέμπει στο «προβλέπεται», άρα σύμφωνα με το περικείμενο μεταφράστηκε «ενόψει». Παράλληλα, εμφανίζεται η έκφραση «haut de gamme», η οποία συνήθως χρησιμοποιείται για την περιγραφή προιόντων και

υπηρεσιών πολυτελείας, εδώ χρειάστηκε μια μικρή αλλαγή καθώς μιλάμε για «αυτοματισμό»-«automatisation», δηλαδή για την αναβάθμιση που θα προσφέρει η Κίνα σε πολυάριθμους βιομηχανικούς τομείς. Άρα, μεταφράστηκε ως «αυτοματισμός υψηλής ποιότητας». Ωστόσο, ένα ακόμη πιο εμφανές και απτό παράδειγμα, αποτελεί ο όρος «imprévisibilité géopolitique», όπου η λέξη imprévisibilité, υπό κανονικές συνθήκες σημαίνει «απρόβλεπτος», στο συγκεκριμένο όμως μετάφρασμα, καθώς ασχολούμαστε με πολιτική και οικονομική ορολογία και πρέπει να εξυπηρετηθεί το νόημα, ιδανικά αποδόθηκε ως «γεωπολιτική αστάθεια». Τέλος, ακολουθεί η φράση «les négociations trop longtemps différées», όπου η μετοχή «différées», έχει διαφορετική σημασία από αυτήν που συναντάμε συνήθως και μεταφράστηκε ως «οι διαπραγματεύσεις που είχαν αναβληθεί επί μακρόν..».

Επιπρόσθετα, σε ορισμένα σημεία του κειμένου στόχου, επελέγησαν προτιμησιακές αλλαγές στη μετάφραση, όπως στους όρους «manque–absence», οι οποίοι σημαίνουν αντιστοίχως «έλλειψη–απουσία». Προτιμήθηκε και για τους δυο όρους η κοινή μετάφραση «έλλειψη», προκειμένου να είναι ενιαίο το νόημα, χωρίς όμως να δημιουργείται σύγχυση ως προς την κατανόηση των πληροφοριών του κειμένου. Στη συνέχεια, ένας ακόμη όρος δυνάμενος να μεταφραστεί με δύο τρόπους είναι ο όρος «libre-échange», ο οποίος μπορεί να αποδοθεί ως «ελεύθερο εμπόριο» και «ελεύθερες συναλλαγές». Στο παρόν κείμενο, επέλεξα τη δεύτερη απόδοση, καθώς ως βάση υπήρξε η θεωρία της δράσης του συντελεστή-μεταφραστή, όπου δικαίουται να εφαρμόσει αλλαγές σύμφωνα με συναφή παράλληλα κείμενα αλλά και τις συνθήκες του πολιτισμού-στόχου. Η προαναφερθείσα θεωρία, αναφέρεται στο βιβλίο της Christiane Nord, στο κεφάλαιο «Διακειμενική και ενδοκειμενική συνεκτικότητα» (σελ. 78-81). Στη συνέχεια, η στρατηγική της μεταβατικότητας (transitivity), η οποία βρίσκεται στο κεφάλαιο «Ideology» (σελ. 157), των Hatim και Mason , αποτέλεσε δείκτη για το πως θα αποδοθούν ορισμένες εκφράσεις του κειμένου-πηγής στο κείμενο-στόχο, καθώς πολλές φορές ένα απαρέμφατο μπορεί να μεταφραστεί ως ουσιαστικό ή μια μετοχή ως δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. Ακριβή παραδείγματα αποτελούν εκφράσεις όπως: «consacrant la pensée», το οποίο μεταφράστηκε ως «η οποία καθιέρωσε τη σκέψη», και «vise à atteindre», το οποίο μεταφράστηκε ως «στοχεύει στην επίτευξη». Παράλληλα, υπάρχουν εκφράσεις οι οποίες αποδόθηκαν στην ελληνική με τρόπο ώστε να αναδειχθεί ο γλωσσικός πλούτος της

γλώσσας-στόχου, όπως φράση «Dans la crainte d'une rapide escalade..», η οποία μεταφράστηκε ως «Φοβούμενη την ταχεία κλιμάκωση». Σε αυτό το κομμάτι, επέλεξα να αναβαθμίσω το ύφος της γλώσσας ώστε να γίνει πιο επίσημος ο λόγος, ενώ υπό άλλες κειμενικές συνθήκες θα μπορούσε να μεταφραστεί ως «Με τον φόβο μιας γρήγορης κλιμάκωσης..».

Η μετάφραση απαρτίζεται ως επί το πλείστον από οικονομικούς όρους ενσωματωμένους στις νόρμες της διεθνούς διπλωματίας. Σύμφωνα με την πλατφόρμα ορολογίας της Ευρωπαικής Ένωσης (IATE), οι περισσότεροι όροι ανήκουν στην κατηγορία business and competition, και η μετάφραση τους είναι συγκεκριμένη, ενώ δεν επιδέχεται αλλαγές. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι όροι: «politique financière» - «δημοσιονομική πολιτική», «valeur ajoutée» - «προστιθέμενη αξία», «taux de change» - «συναλλαγματική ισοτιμία». Ωστόσο, ανεξάρτητα από κάθε μεταφραστική στρατηγική, υπάρχουν όροι οι οποίοι δεν επιδέχονται μετάφραση στην ελληνική γλώσσα, καθώς χαρακτηρίζονται ως διεθνείς όροι, και παραμένουν ως έχουν, χωρίς να δέχονται κάποια πολιτισμική επίδραση. Συγκεκριμένα, τα δυο πρωταρχικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα που θέτει η Κίνα σε εφαρμογή, «Made in China 2025» και «One Belt, One Road», μεταφέρονται από το κείμενο αφετηρίας στο κείμενο αφίξεως ως έχουν. Επιπρόσθετα, στο κείμενο βρέθηκαν και όροι συμβάσεων ή συμφωνιών, των οποίων τα αρτικόλεξα δεν διαθέτουν ελληνική απόδοση, όπως: «L'accord de partenariat économique intégral régional», το οποίο μεταφράζεται ως «Περιφερειακή Συνολική Οικονομική Συνεργασία», αλλά το αρτικόλεξό του το οποίο χρησιμοποείται για συντομία, προέρχεται από την αγγλική, «Regional Comprehensive Economic Partnership», και είναι RCEP. Όσο λοιπόν υπάρχουν όροι οι οποίοι δεν επιδέχονται μετάφραση και περνούν αναλλοίωτοι από το κείμενο αφετηρίας στο κείμενο αφίξεως, άλλο τόσο παρατηρούνται και όροι οι οποίοι μέσω της πρακτικής της μεταγραφής, μεταφέρονται από το γαλλικό-αγγλικό σύστημα γραφής στο αντίστοιχο ελληνικό. Εν προκειμένω, ο όρος «l'accord antidumping», αποδόθηκε ως «συμφωνία αντιντάμπινγκ», διότι δεν υπάρχει αυτολεξή μετάφραση για το αντιντάμπινγκ στα ελληνικά, το ακριβές νόημα του μπορεί να αποδοθεί μόνο περιφραστικά. Πρόκειται για μια συμφωνία για την εφαρμογή του άρθρου VI της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου του 1994 (Πολυμερείς Διαπραγματεύσεις του Γύρου

της Ουρουγουάης). Η νομοθεσία αντιντάμπινγκ είναι ένα εργαλείο άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.

Ο ρόλος του αναγνώστη του κειμένου αφίξεως αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη δημιουργία του κειμένου. Κάθε πληροφορία που μεταφέρει ο μεταφραστής από τον έναν πολιτισμό στον άλλο πρέπει να συνάδει με το κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον του αναγνώστη ώστε να είναι κατανοητό το μήνυμα που θα περαστεί μέσω της μετάφρασης. Τα ανωτέρω επισημάνθηκαν από τους Reiss και Vermeer στο βιβλίο της Christiane Nord, συνδυαστικά στα κεφάλαια «Ο ρόλος του δέκτη του κειμένου-στόχου» και «Η μετάφραση ως επικοινωνιακή δράση» (σελ.60-62). Ένας όρος στον οποίο εφαρμόστηκε η παραπάνω στρατηγική είναι η φράση «industrie de pointe», ο οποίος σε αρκετά παράλληλα κείμενα μεταφράζεται ως «βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας». Στο συγκεκριμένο μετάφρασμα όμως, καθώς γίνεται λόγος για τον τομέα της μεταποιητικής βιομηχανίας, ο όρος αποδόθηκε ως «βιομηχανία αιχμής». Ένα ακόμη στοιχείο το οποίο εντοπίζεται μόνο στο κείμενο αφετηρίας, είναι το style-shifting, το οποίο σύμφωνα με την κοινωνιογλωσσολογία συνίσταται με τη χρήση περισσότερων από ένα στυλ λόγου κατα τη διάρκεια ενός ενιαίου γραπτού κειμένου, κεφάλαιο «Ideology», βιβλίο των Hatim και Mason (σελ. 151-152). Αναλυτικότερα, το στοιχείο αυτό αναδεικνύεται μέσα από την φράση «pour en faire», η οποία αντί να μεταφραστεί εξίσου απλά «για να γίνουν..», στην ελληνική το ύφος της γλώσσας γίνεται πιο επίσημο και αποδίδεται ως «μετατροπής αυτών..».

Συνοψίζοντας, κρίνεται απαραίτητο να επισημανθεί ότι οι περισσότερες αλλαγές στο κείμενο έγιναν για να εξυπηρετηθεί η συνοχή και η συνεκτικότητα του μεταφράσματος, σύμφωνα με τις μεθόδους των de Beaugrande & Dressler. Η μετάφραση ως μια διαπολιτισμική δράση διεξάγεται υπό συγκεκριμένες περιστάσεις ώστε να φέρει σε επικοινωνία δυο διαφορετικούς πολιτισμούς, λαμβάνοντας υπόψη τις νόρμες, τους κανόνες και τις συμβάσεις που ισχύουν για τον καθένα, χωρίς παράλληλα να χάνεται η αξία του πρωτότυπου κειμένου. Άλλωστε το ζητούμενο της μετάφρασης ήταν η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν και η εύρεση των κατάλληλων ισοδυναμιών, ώστε το αποτέλεσμα–μετάφρασμα να είναι το καλύτερο δυνατό.

5. Βιβλιογραφία

- Nord, C. (2014). *Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα*. (Σ. Π. Γραμμενίδης & Δ. Δ. Λάμπρου, Μεταφ.) Αθήνα: Δίαυλος. (Το πρωτότυπο έργο δημοσιεύτηκε το 1997).
- Κελάνδριας, Π. (2016). *Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης.* Αθήνα: Δίαυλος.
- Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος,Δ.(1999). *Κείμενο και Επικοινωνία*. Αθήνα: Δίαυλος.
- Hatim, B. & Mason, I. (1997). *The Translator as Communicator*. London: Routledge.
- de Beaugrande, R. & Dressler, W. (1981). *Introduction to Text Linguistics*. New York: Addison Wesley Longman Inc.

Ηλεκτρονικές Πηγές

- Libre-échange. Στο *IATE*. Ανακτήθηκε από: https://iate.europa.eu/entry/result/791480/fr-el-la-mul
- Manque – absence. Στο *Glosbe*. Ανακτήθηκε από: https://fr.glosbe.com/fr/el/manque
- L'accord de partenariat économique intégral régional. Στο *EUR-Lex*. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0635&from=EN
- Industrie de pointe. Στο *Linguee*. Ανακτήθηκε από: https://www.linguee.gr/%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CF%86%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7/industrie+de+pointe.html

Άρθρα στο διαδίκτυο

- Développement de haute qualité. Ανακτήθηκε από: http://www.chinadaily.com.cn/a/201712/21/WS5a3b77e5a31008cf16da2b28_2.html
- Made in China 2025. Ανακτήθηκε από: https://www.csis.org/analysis/made-china-2025
- Industrie de pointe. Ανακτήθηκε από: http://www.chinadaily.com.cn/business/2016-06/08/content_25652625.htm
- Libre – échange. Ανακτήθηκε από: https://www.cfa-fca.ca/fr/2018/01/25/declaration-aux-medias-sur-laccord-de-partenariat-transpacifique-global-et-progressiste-ptpgp/
- L'accord antidumping. Ανακτήθηκε από: https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm